

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

**ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ Й
АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Херсон – 2020

УДК 336.221:338.43

О-16

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ
«Херсонський державний аграрний університет»
(протокол №8 від 28 травня 2020 р.)*

Рецензенти:

- Крюкова Ірина
Олександрівна** - доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Одеський державний аграрний університет
- Маренич Тетяна
Григорівна** - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка
- Плаксієнко
Валерій Якович** - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії

О-16 Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: [колективна монографія] / за заг. ред. Мармуль Л. О. — Херсон: Айлант, 2020. — 332 с.

У колективній монографії розглядаються теоретичні та практичні основи сучасних технологій та майбутнє обліку і оподаткування діяльності підприємств різних галузей економіки в умовах євроінтеграційних процесів, проаналізовано проблемні аспекти та перспективи розвитку контрольно-аудиторської діяльності, досліджено основні тенденції модернізації економіки і стимулювання економічної активності суб'єктів агробізнесу та сільських територій в контексті адаптації до світового розвитку.

Видання передбачене для науковців і практиків у сфері бухгалтерського обліку і оподаткування, контрольно-аудиторської діяльності, агробізнесу, керівників і фахівців підприємств, здобувачів закладів вищої освіти.

УДК 336.221:338.43

ISBN 978-966-630-261-1

© Мармуль Л. О., 2020

ПЕРЕДМОВА		
(Ю.Є. Кирилов, д.е.н., професор, ректор, Л.О. Мармуль, д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....		6
РОЗДІЛ 1		
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МАЙБУТНЄ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....		7
1.1	Способи та методи податкового контролю як інструменти виявлення податкових правопорушень (Пристемський О.С. д.е.н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	7
1.2	Теоретичні і практичні аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств (Новак Н.П. д.е.н., доцент, Богатчук О.П. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	24
1.3	Розвиток підходів до формування консолідованої звітності (Саун А.Ж. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	36
1.4	Теорія і практика обліку розрахунків за виплатами працівникам (Скрипник С.В. к.е.н., доцент, Зотова І.В. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна.....	48
1.5	Особливості обліку запасів підприємства на основі вітчизняних та міжнародних стандартів (Пристемський О.С. д.е.н., професор, Супрун Я.С. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).	66
РОЗДІЛ 2		
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНТРОЛЬНО-АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....		80
2.1	Обліково-аналітичні процедури аудиту оборотних активів малих підприємств (Мармуль Л. О. д.е.н., професор, Стеценко І.І. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	80
2.2	Комерційна розвідка на підприємстві: поняття, суть, вимоги до персоналу (Перезовова І.В. д.е.н., професор, Максименко Т.О. аспірант кафедри підприємництва та маркетингу, Мізерак А.Б. магістр з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Душутін А. П., м. Івано-Франківськ, Україна).....	95

2.3	Сучасні теоретичні та методологічні аспекти аудиту (Рагуліна І.І. к.е.н., доцент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, Рагуліна М.М. перекладач, бюро перекладів «Еталон», м. Харків, Україна).....	113
2.4	Організація внутрішньогосподарського контролю розрахунково-касових операцій (Коваль С.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	133
2.5	Теоретичні та організаційні основи податкового контролю в Україні (Круковська О.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	148
2.6	Порядок здійснення державного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю: новації та зміни (Шепель І.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	162
РОЗДІЛ 3 МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ І СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДО СВІТОВОГО РОЗВИТКУ		177
3.1	Інструменти управління соціально-економічною безпекою агропідприємств (Антошкіна Л.І. д.е.н., професор, Антошкін В.К. д.е.н., доцент, Рунчева Н.В. д.е.н., професор, Бердянський університет менеджменту і бізнесу м. Бердянськ, Україна).....	177
3.2	Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів (Мохненко А.С. д.е.н., професор, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна).....	187
3.3	Методичні засади економічної оцінки конкурентоспроможності галузей тваринництва (Пилипенко К. д.е.н, доцент, Полтавська державна аграрна академія. Полтава, Україна).....	201
3.4	Вплив інвестиційного клімату на формування фінансових та інвестиційних потоків аграрних підприємств (Боровік Л.В. д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	213
3.5	Економіко-географічний аналіз динаміки розвитку сільського господарства херсонської області та його модернізація в умовах євроінтеграційних процесів (Бабушкіна Р. О. к. с.-г. н., доцент, Мельниченко С. Г. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	228
3.6	Гендерні аспекти сільського розвитку (Карташова О.Г. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», Губа М.І. к.е.н., доцент, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна).....	242

2.4 Організація внутрішньогосподарського контролю розрахунково-касових операцій

Процеси стрімкого розвитку ринкових відносин та посилення конкуренції на ринку вплинули на найбільш ліквідну статтю активів підприємства – грошові потоки. Більшість підприємств сьогодні стикається з браком грошових активів. Тому здатність підприємства виживати прямо залежить від уміння управляти грошовими потоками. У силу постійних законодавчих та політичних змін, нестабільності в економіці, управлінню грошовими активами у вітчизняній практиці не приділялося достатньої уваги, що і робить це дослідження актуальним. Цей вид активів є найобмеженішим в сучасних умовах і управління ним безпосередньо впливає на розвиток підприємства.

Питання, пов'язані з організацією обліку готівкових та безготівкових розрахунків на підприємстві, є предметом постійних дискусій та наукового пошуку вітчизняних дослідників, серед яких необхідно виділити таких як: О. Г. Зима, Л. М. Демиденко, В. І. Дмитрів, І. С. Єршова, А.І. Луцик, І. О. Лютого, О. Майстеренко, Ю. Мелько, М. В. Романюк, О.К. Терентьєва та інші. Проте, дослідити нинішній стан належного виконання вимог чинного законодавства з організації та дотримання касової дисципліни на підприємстві з урахуванням останніх змін потребує перегляду та детального розкриття основних її елементів. Дотримання касової дисципліни на будь-якому підприємстві, встановлення належного порядку організації роботи каси, а також здійснення операцій з готівкою на підприємствах регламентується Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні затвердженим постановою Правління НБУ від 29.12.2017 № 148 (Положення № 148) [1]. Зазначені у даному документі вимоги поширюються як на всі вітчизняні підприємства, так і на підприємств. Проте, вони не стосуються іноземних офіційних представництв, що користуються імунітетом і дипломатичними привілеями, а також представництв іноземних організацій і філій, які не здійснюють підприємницької діяльності. Усі готівкові кошти підприємства зберігаються у

касі підприємства в сейфі або у закритій на ключ шафі. У процесі їх руху збільшення можливе за рахунок оприбуткування готівки в касі, а зменшення – за рахунок видачі готівки. Каса – приміщення для здійснення готівкових розрахунків, приймання, видачі, зберігання готівкових коштів, інших цінностей, касових документів [2]. Детально рух готівки та умови її оприбуткування до каси підприємства наведено на рис. 1.

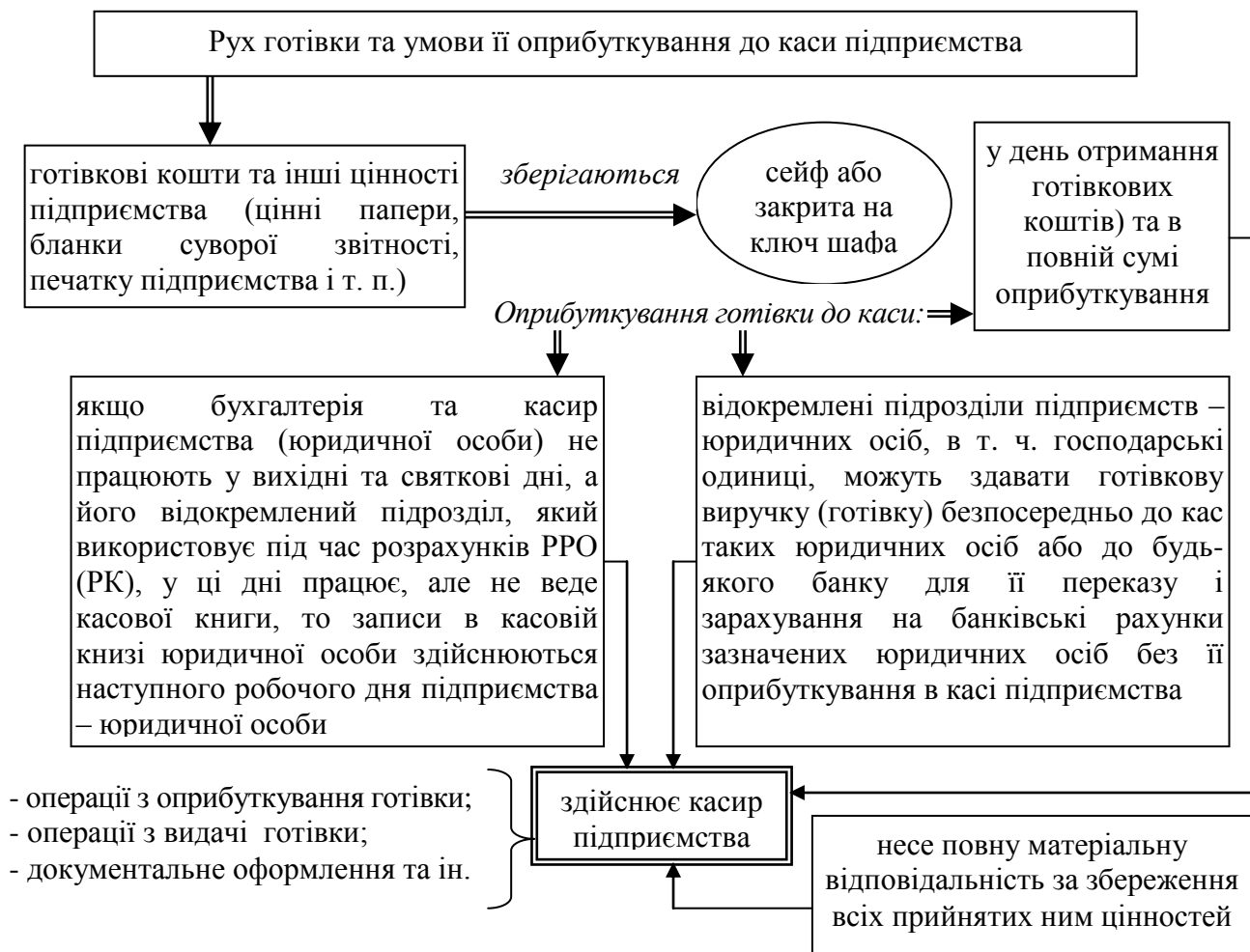

Рис. 1. Рух готівки та умови її оприбуткування до каси підприємства

В обов'язковому порядку касир підприємства повинен суворо дотримуватися касової дисципліни. Касова дисципліна – це загальна сукупність правил приймання, зберігання та видачі готівки, визначених внутрішніми документами підприємства, Положенням № 148 та іншими актами НБУ [3]. Нами визначені такі обов'язкові елементи, які слід зазначати у внутрішніх та зовнішніх документах підприємства, рис. 2.

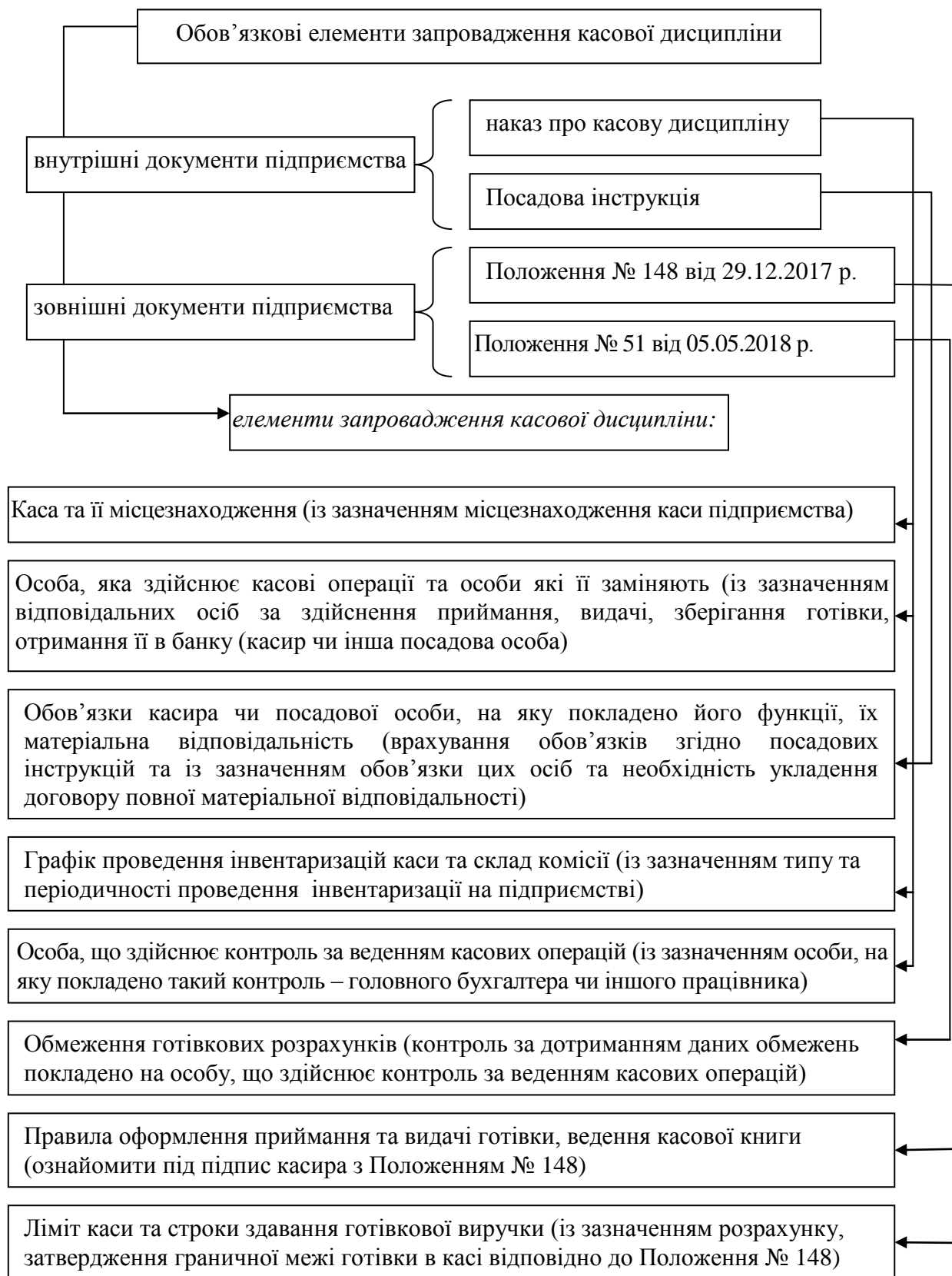

Рис. 2. Обов'язкові елементи запровадження касової дисципліни

Для того, щоб посилити контроль на підприємстві за дотриманням касової дисципліни необхідно дотримуватися внутрішнього документу – наказу про касову дисципліну, який укладається на власний розсуд підприємства.

Згідно Положення № 148, ліміт залишку готівки в касі – це граничний розмір суми готівки, що може залишатися в касі у позаробочий час [1]. Розрахунок ліміту залишку готівки в касі може бути здійснений одним з двох методів.

Рис. 3. Методи розрахунку граничної суми ліміту каси підприємства*

Якщо підприємство через будь-яку причину не встановило ліміт каси, то його вважають рівним нулю. Тоді вся готівка, яка знаходиться в касі на кінець робочого дня, вважається понадлімітною. Підприємству самому потрібно розробити порядок розрахунку ліміту каси собі і своїм відособленим підрозділам. Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4], підприємства можуть зберігати в касі не тільки

готівкові кошти, але і цінні папери, грошові документи, які є бланками суворої звітності.

До них відносяться трудові книжки і вкладні листки до них, квитанції дорожніх листків автотранспорту, бланки довіреностей тощо. Зберігання в касі готівки й інших цінностей, які не належать цьому підприємству, заборонено.

Розрахунки готівкою, що проводяться безпосередньо в касі, оформляються прибутковими і видатковими касовими ордерами, рис. 4. Обов'язок оформляти ПКО і квитанції до них, а також видаткові документи покладено на бухгалтера.

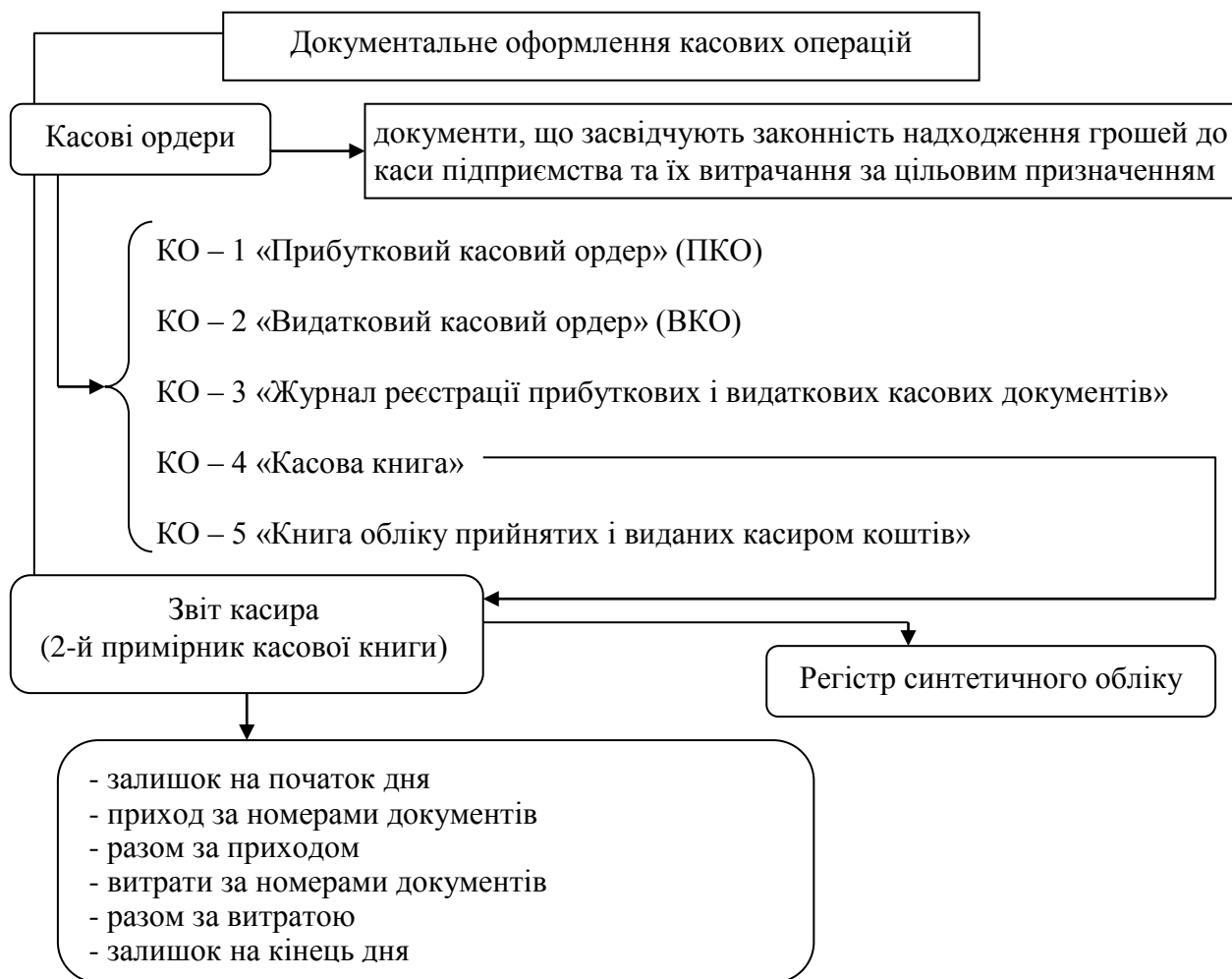

Рис. 4. Документальне оформлення касових операцій

Як і будь-які інші, документи потрібно заповнювати тільки чорнильною або кульковою ручкою, за допомогою друкарських машинок, комп'ютерних засобів або іншими способами, що забезпечують цілісність цих записів

протягом встановленого для зберігання документів строку. Приймання і видачу готівки за касовими ордерами можна проводити тільки в день їх складання. Якщо касові документи не були оплачені в цей день, їх анулюють і наступного разу бухгалтер виписує вже новий документ. На відміну від інших первинних документів у прибуткових і касових документах не можна робити будь-яких виправлень [5, с.147]. Суб'єкти господарювання мають право здійснювати розрахунки готівкою протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами:

1) між собою – у розмірі до 10000 грн включно;

2) з фізичними особами - у розмірі до 50000 грн включно [-п. 6 розд. II Положення №148.](#)

У разі зняття готівкових коштів із поточних рахунків з метою здійснення готівкових розрахунків із фізичними особами СГ зобов'язані надавати на запит банку підтвердні документи, на підставі яких здійснюються такі готівкові розрахунки, необхідні банку для вивчення клієнта з урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

Платежі понад встановлені граничні суми проводяться через банки або небанківські фінансові установи, які в встановленому законодавством порядку отримали ліцензію на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунку, шляхом переказу коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення коштів до банку чи небанківської фінансової установи для подальшого їх переказу на поточні рахунки в банку. Кількість суб'єктів господарювання та фізичних осіб, з якими здійснюються готівкові розрахунки, протягом дня не обмежується.

Обмеження, встановлене Положенням №148, стосується також розрахунків під час оплати за товари, придбані на виробничі (господарські) потреби за рахунок готівки, одержаної за допомогою електронного платіжного засобу. Згідно з [п. 7 розд. II Положення № 148](#) фізичні особи мають право здійснювати розрахунки готівкою:

1) із суб'єктами господарювання протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами – у розмірі до 50000 (п'ятдесяти тисяч) грн. включно. Платежі на суму, що перевищує 50000 грн, проводяться через банки або небанківські фінансові установи, які в установленому законодавством України порядку отримали ліцензію на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунку, шляхом переказу коштів із поточного рахунку на поточний рахунок або внесення коштів до банку чи небанківської фінансової установи для подальшого їх переказу на поточні рахунки в банку;

2) між собою за договорами купівлі-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню, у розмірі до 50000 грн. включно. Платежі на суму, яка перевищує 50000 грн., здійснюються шляхом переказу коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення та/або переказу коштів на поточні рахунки (у тому числі на депозит нотаріуса на окремий поточний рахунок у національній валюті).

[Пунктом 8 Положення №148](#) визначено, що обмеження, установлені в , не стосуються:

- 1) розрахунків СГ з бюджетами та державними цільовими фондами;
- 2) добровільних пожертвувань та благодійної допомоги;
- 3) використання готівки, виданої на відрядження;
- 4) виплат, пов'язаних з оплатою праці;
- 5) використання готівкових коштів з фонду оперативно-розшукових (негласних слідчих) дій.

Підприємство/фізична особа-підприємець, яке/яка відповідно до законодавства України приймає до обслуговування електронні платіжні засоби з метою проведення оплати вартості товарів чи послуг і оснащене платіжним терміналом (у тому числі з'єднаним чи поєднаним з реєстратором розрахункових операцій (далі - РРО)), має право за рахунок готівкової виручки або готівки, отриманої з банку, надавати держателю електронного платіжного засобу (якщо така послуга передбачена правилами відповідної платіжної системи) послуги з видачі готівки з друкуванням квитанції платіжного

термінала (або розрахункового документа) та відображенням таких операцій у книзі обліку розрахункових операцій (далі - КОРО) або розрахунковій книжці (далі - РК), у разі їх використання.

Розрахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб у разі їх здійснення готівкою без відкриття поточного рахунку шляхом унесення готівки до банків або небанківських фінансових установ, які в установленому законодавством порядку отримали ліцензію на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунку, для подальшого її переказу на рахунки інших суб'єктів господарювання або фізичних осіб для платників коштів є готівковими, а для отримувачів коштів безготівковими.

Готівка, що надходить до кас, оприбутковується в день одержання готівки в повній сумі. Оприбуткуванням готівки в касах установ/підприємств та їх відокремлених підрозділів, які проводять готівкові розрахунки із застосуванням РРО та з оформленням їх касовими ордерами і веденням касової книги, є здійснення обліку готівки в повній сумі її фактичних надходжень у касовій книзі на підставі прибуткових касових ордерів.

Оприбуткуванням готівки в касах відокремлених підрозділів установ/підприємств, які проводять готівкові розрахунки із застосуванням РРО без ведення касової книги, є забезпечення зберігання щоденних фіскальних звітних чеків (щоденних Z-звітів) в електронній формі протягом строку, визначеного [пунктом 44.3](#) статті 44 Податкового кодексу України і занесення інформації згідно з фіскальними звітними чеками до відповідних книг обліку (КОРО - у разі її використання на період виходу з ладу РРО чи відключення електроенергії). Установа/підприємство визначає місце та спосіб зберігання відокремленими підрозділами щоденних фіскальних звітних чеків (щоденних Z-звітів) у електронній формі [6].

Оприбуткуванням готівки в касах суб'єктів господарювання, які проводять готівкові розрахунки із застосуванням КОРО без застосування РРО, є занесення даних розрахункових квитанцій до КОРО. Оприбуткування та облік фізичними особами-підприємцями отриманих доходів здійснюється в книгах обліку

доходів і витрат (або книгах обліку доходів) у порядку, визначеному [Податковим кодексом України](#).

Касир щоденно в кінці робочого дня підсумовує операції за день, виводить залишок готівки в касі на початок наступного дня і передає до бухгалтерії як звіт касира другі примірники, що є відривною частиною аркуша касової книги (копію записів у касовій книзі за день), з прибутковими і видатковими касовими ордерами під підпис у касовій книзі.

Установи/підприємства за умови забезпечення належного зберігання касових документів мають право вести касову книгу в електронній формі за допомогою комп'ютерних засобів. Програмне забезпечення, за допомогою якого ведеться касова книга, повинне забезпечувати візуальне відображення і роздрукування кожної з двох частин аркуша касової книги («Вкладний аркуш касової книги» та «Звіт касира»), які за формою і змістом повинні відтворювати форму та зміст касової книги в паперовому вигляді. Контроль за правильним веденням касової книги покладається на головного бухгалтера або працівника установи/підприємства, який на це уповноважений керівником.

Керівник установи/підприємства під час прийняття на роботу касира укладає з ним договір про повну матеріальну відповідальність та ознайомлює його під підпис із вимогами цього Положення.

Керівник установи/підприємства для здійснення функцій касира може прийняти рішення щодо виконання таких функцій працівником іншої/іншого установи/підприємства, залученого на підставі укладеної між установами/підприємствами угоди на надання послуги з надання персоналу, у якій обов'язково зазначається вимога про повну матеріальну відповідальність такого працівника.

Підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію каси. Комісія перевіряє наявність коштів шляхом повного перерахування всієї готівки, що є в касі, цінних паперів, чекових книжок. Акт складається у двох примірниках і підписується членами інвентаризаційної комісії та матеріально відповідальною особою. Один примірник акта передається до бухгалтерії

установи/підприємства, другий залишається в матеріально відповідальній особі. Акт складається в трьох примірниках (для матеріально відповідальній особі, яка здала цінності, матеріально відповідальній особі, яка прийняла цінності, а також бухгалтерії) у разі зміни матеріально відповідальних осіб.

Інвентаризація кас проводиться в/на кожній/кожному установі/підприємстві в строки, установлені керівником, з перерахуванням усієї готівки та перевіркою інших цінностей, що зберігаються в касі. Залишок готівки в касі звіряється з даними обліку за книгами обліку. Готівка, що зберігається в касі, але не підтверджена касовими документами, вважається надлишком готівки в касі.

У разі застосування підприємством у розрахунках РРО звіряється сума наявної готівки на місці проведення касиром розрахунку із сумою, зазначеною у звіті РРО (у РК та КОРО). У разі виявлення під час інвентаризації нестачі або надлишку цінностей у касі в акті зазначається сума нестачі або надлишку і з'ясовуються обставини їх виникнення. Сума нестачі відшкодовується відповідно до законодавства України, а надлишок оприбутковується в касі та зараховується в дохід відповідної/відповідного установи/підприємства.

Установа/підприємство зобов'язана/зобов'язане проводити перевірку правильності роботи програмних засобів оброблення касових документів у разі автоматизованого ведення касової книги.

Господарська діяльність підприємства неможлива без застосування внутрішньогосподарського контролю руху грошових коштів та розрахунків, систематичного спостереження і перевірки фактів.

Перевірку операцій з грошовими активами рекомендуємо розпочинати з інвентаризації готівки в касі, коштів на рахунках в банку та дебіторської заборгованості, що дає можливість виявити недостачі або лишки грошових коштів, підтвердити реальність дебіторської заборгованості та виявити порушення Підсумкові перевірки пропонуємо оформлювати наступним чином (табл. 1-4).

Таблиця 1

Відомість перевірки записів в касовій книзі і в звітах касира

з/п	Номер звіту	Дата	Відповідність звіту касира записам в касовій книзі	Номер документа, відображеного у звіті	Відмітка про наявність документа, відображеного у звіті	Відхилення	Підсумок операцій за день		
							за даними касової книги	за перерахунком	відхилення

Таблиця 2

Відомість дотримання встановлених граничних норм використання готівки

№ з/п	Номер звіту	Дата	Сума коштів, виданих одній особі	Ліміт	Відхилення

Таблиця 3

Відомість перевірки записів в касовій книзі і в звітах касира

з/п	Номер звіту	Дата	Відповідність звіту касира записам в касовій книзі	Номер документа, відображеного у звіті	Відмітка про наявність документа, відображеного у звіті	Відхилення	Підсумок операцій за день		
							за даними касової книги	за перерахунком	відхилення

Таблиця 4

Реєстр касових документів з перевищенням ліміту готівкових коштів

№ з/п	Номер звіту	Дата	Фактичний залишок	Ліміт	Відхилення

Науково-технічні досягнення, що створюють можливість при здійсненні розрахунків працювати краще, змушують суб'єктів господарювання слідкувати за нововведеннями в техніці, економіці, інформатиці та інших сферах людської діяльності. Одним із таких досягнень у розрахунках стала пластикова картка (далі ПК), яка полегшила процес розрахунків між господарюючими суб'єктами багатьох країн світу.

Відомість перевірки дотримання касової дисципліни

Питання	Відмітка	Примітка
Наявність наказу про призначення касира		Дата затвердження
Наявність укладеного з касиром договору про повну індивідуальну матеріальну відповідальність		Дата затвердження
Наявність договору з банком про розрахунково-касове обслуговування		Дата затвердження
Чи встановлений ліміт залишку готівки в касі		Дата затвердження
Чи правильно складено заявку-розрахунок ліміту залишку готівки		Відхилення (за наявності)
Чи забезпечується збереженість грошових коштів в касі, а також при доставці їх з банку і здачі в банк		Умови зберігання готівки
Чи є касова книга		Кількість
Чи правильно ведеться касова книга		Виявлені відхилення
Чи встановлені терміни здачі звітів касирів		Терміни здачі звітів касирів
Чи дотримуються терміни здачі готівки		Відхилення
Чи створена на підприємстві комісія по проведенню інвентаризації готівки		Дата, за яким наказом
Чи проводяться інвентаризації готівки		Періодичність, дата останніх, наявність відповідних документів

Таблиця 6

Переваги та недоліки при проведенні розрахунків за допомогою банківських платіжних карток

Переваги застосування БПК	Недоліки застосування БПК
<ul style="list-style-type: none"> - можливість проведення розрахунків цілодобово; - постійне нарахування відсотків на залишок коштів на картрахунку; - можливість придбання товарів у мережі Internet; - проведення розрахунків без 10000-го ліміту - зникає необхідність інкасації; - уникнення черг у касі для видачі з/плати; - можливість зменшення витрат, пов'язаних з обліком готівкових коштів; - виконується принцип конфіденційності при отриманні зарплати за пластиковими картками; - можливість зняти з рахунків кошти в будь-якому місті України та за кордоном в межах наявності коштів; - при відсутності готівки в касі дає можливість відрядити працівника у відрядження; - у відрядженні відсутня необхідність турбуватися за збереження готівки; - можливість уникнути багатьох обмежень при отриманні готівки в іноземній валюті; - під час перетину кордону працівником підприємства не потрібно письмово декларувати ПК (лише усно); - можливість отримання готівки як у робочий, так і у вихідний день тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> - розташування банкоматів переважно у великих містах (але це поки тимчасово, розвиток ринкових відносин та банківської системи вирішить це питання); - неповний перехід організацій торгівлі, надання послуг та підприємств інших галузей економічної діяльності на проведення розрахунків ПК, тобто через спеціальні термінали або імпрінтер; - необхідність плати за відкриття картрахунку, отримання картки та відсотків обслуговування руху грошових коштів; - можливість проведення махінацій та незаконного використання чужих платіжних карток; - можливість утримання банками-неемітентами відсотків при знятті готівки тощо.

Взагалі, банківські ПК можуть використовуватись для: проведення розрахунків між суб'єктами господарювання в національній валюті; отримання готівки в іноземній та національній валютах; проведення перерахування коштів з картрахунку на рахунок інших осіб; здійснення безготівкових розрахунків в іноземній валюті на відрядні та представницькі витрати та ін. Нами узагальнено переваги та недоліки при проведенні розрахунків за допомогою БПК (табл. 6).

З 23.06.2019 року набрав чинності [Указ Президента України від 20.06.2019 р. № 418/2019](#), яким скасовано низку попередніх Указів, зокрема [Указ від 12.06.1995 р. № 436 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки»](#) Нагадаємо, Указом №436 було встановлено застосування штрафів:

- за перевищення встановлених лімітів залишку готівки в касах – у двократному розмірі сум виявленої понадлімітної готівки за кожний день;
- за не оприбуткування у касах готівки – у п'ятикратному розмірі не оприбуткованої суми;
- за витрачання готівки з виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) та інших касових надходжень (крім коштів, отриманих із кас установ банків) на виплати, що пов'язані з оплатою праці (за винятком екстрених (невідкладних) обставин - соціальних виплат громадянам на поховання, допомоги при народженні дитини, одиноким та багатодітним матерям, на лікування в разі хвороби, компенсацій особам - в розмірі здійснених виплат;
- за перевищення встановлених строків використання виданої під звіт готівки, а також за видачу готівкових коштів під звіт без повного звітування щодо раніше виданих коштів – у розмірі 25 % виданих під звіт сум;
- за проведення готівкових розрахунків без подання одержувачем коштів платіжного документа, який би підтверджував сплату покупцем готівкових коштів, – у розмірі сплачених коштів;
- за використання одержаних в установі банку готівкових коштів не за цільовим призначенням – у розмірі витраченої готівки;
- за не встановлення установами банків лімітів залишку готівки в касах – у п'ятдесятикратному розмірі неоподаткованого мінімуму доходів громадян за

кожний випадок такого не встановлення. Отже, фінансова відповідальність за порушення норм використання готівки скасована з 23.06.2019 року. Водночас залишилась адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто від 1700 до 3400 грн. ([ст. 163-15 Кодексу України про адміністративні правопорушення](#)) за порушення порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), у тому числі [7]:

- перевищення граничних сум розрахунків готівкою,
- недотримання установлених законодавством вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів.

За повторне порушення протягом року – штраф від 500 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 8500 до 17000 грн.).

За не своєчасне або неякісне проведення інвентаризацій грошових коштів (ст. 164 КупАП розмір штрафу становить: за перше порушення накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Повторне порушення протягом року тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

За здавання виторгу торговельними підприємствами всіх форм власності, що здійснюють реалізацію товарів за готівку, з порушенням термінів, установлених правилами розрахунків і ведення касових операцій: за перше порушення від 17 до 88 НМДГ (від 289-1496 грн.); повторне порушення протягом року від 43 до 175 НМДГ (731 грн. до 2975 грн.)

Для здійснення підприємством розрахунків готівкою необхідне дотримання касової дисципліни, встановлення належного порядку організації роботи каси. Відповідальність за своєчасне здійснення операцій з готівкою та касову дисципліну покладено на касира підприємства, який несе повну посадову та матеріальну відповідальність. Тобто, саме касир відповідає за рух готівки та умови її оприбуткування до каси підприємства. Відповідальність за дотримання порядку ведення операцій з готівковою покладено на підприємців і керівників підприємств. Осіб, винних у порушенні порядку ведення касових операцій з

готівковою, притягують до відповідальності у встановленому чинним законодавством. На сьогодні готівкові кошти і розрахунки з ними суб'єктом господарювання з іншими суб'єктами та особами відходить у минуле. Альтернативою цієї форми розрахунків є електронні розрахунки та найрізноманітніші їх види, які пропонують банки сьогодні своїм клієнтам. Проте, деякі суб'єкти господарювання залишили собою використання готівкових коштів на підприємстві за такими видами операцій як наприклад: видача грошей під звіт працівникам підприємства на відрядження, отримання готівки за продані товари (послуги), виплата заробітної плати тощо, що і вимагає дотримання ними касової дисципліни.

Список використаних джерел:

1. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29.12.2017 р. № 148 / Національний банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17.2> (дата звернення 06.03.2020).

2. Нацбанк змінив правила ведення касових операцій. URL: <https://balance.ua/files/global/2019-Balance-16-17-p7-9-UA.pdf> (дата звернення 05.03.2020).

3. Про затвердження Положення про організацію готівкового обігу і ведення емісійно-касових операцій у банківській системі в особливий період/ Національний банк України. від 29.07.2019 р. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051500-18> (дата звернення 05.03.2020).

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 06.03.2020).

5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. К : Алерта, 2011. 1025 с.

6. Податковий Кодекс України : Закон України від 2 грудня 2011 року № 2755-VI/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 06.03.2020).

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 06.03.2020).

Наукове видання

**ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКУ,
ОПОДАТКУВАННЯ Й АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ ТА
СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В
УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ISBN 978-966-630-261-1

За загальною редакцією д.е.н., професора Л.О. Мармуль
Відповідальний за випуск – А.Ж. Сакун
Технічний редактор – Дудченко С.Г.

Віддруковано з готових оригінал-макетів.
Підписано до друку 29.05.2020 р. Формат 60 x 84 1/16.
Папір офсетний. Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 20,75. Наклад 300 прим.

Віддруковано в ТОВ “Айлант”,
73000, Україна, м. Херсон, пров. Пугачова, 5/20.
Свідоцтво про реєстрацію ХС №1 від 20.08.2000 р.
Тел.: 050-396-08-91.